

Asia: VM040:00/2019, VM/823/03.01.00/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi kuntien taloustietojen tuottamista ja raportointia koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Huomiot ehdotettuun lainsäädäntöön

Lähtökohdiltaan ja tavoitteiltaan ehdotettua lainsäädäntöä sekä uudistusta voi pitää tarpeellisena, toimintaa modernisoivana ja tietojohdantamista edistävänä sekä yhteiskunnallisesti tärkeänä avoimen tiedon ja hallinnon läpinäkyvyyden näkökulmasta. Uudistuksen yhtenä merkittävimmistä asioista on kuntien eri kustannus-, talous- ja osin toimintatietojen toimitus ja koonti entistä keskitetympään paikkaan entistä nopeammalla, luotettavammalla ja automatisoidummalla tavalla. Uudistus mahdollistaa kuntien välisen kustannus- ja talousvertailun entistä vertailukelpoisemmilla tiedoilla entistä nopeammassa aikataulussa entisen pahimmillaan monen kuukauden aikaviiveen sijaan. Uudistuksen käytännön vaikutuksia Rauman kaupungille on todettu myöhemmin.

Keskeinen huoli liittyy kerättävän tietosisällön laajuuteen sekä tarkkuuteen. Kerättävien tietojen tulee olla sellaisia, joilla on selkeästi yhteiskunnallista, toiminnallista ja taloudellista merkitystä hallinnon eri tasoilla paikallisesta valtakunnan tasolle. Tietojen tulee olla kerättävissä ja automatisoitavissa kohtuullisella työpanoksella ja kohtuullisin muutoksin organisaation toiminta- ja kirjaustavoissa. Mitä yksityiskohtaisempaa tietoa ja mitä enemmän laajuudessa tietoa halutaan kerättävän, sitä vaativammiksi tulevat tiedonantajien velvoitteet. Siten tietotarpeiden kokonaisuuteen tulee suhtautua kriittisesti ja tarkoituksenmukaisuus huomioiden.

Tiedonkeruun käytännön ja tekniseen tukeen, järjestettäviin koulutuksiin ja tiedotukseen tulee Valtiokonttorin osoittaa riittävästi resursseja. Tulorekisterin käyttöönotossa on valtakunnallisesti havaittu haasteita, eivätkä ongelmat saa toistua uudelleen uudenlaista tiedonkeruuta käyttöönotettaessa. Toimitettujen tietojen hyödyntäminen tulee olla maksutonta.

Ehdotetut kuntien valtionosuuksiin kohdistetut leikkaukset uudistukseen vedoten eivät ole tarkoituksenmukaisia. Uudistukseen liittyen kunnat joutuvat tilanteesta riippuen merkittävästi investoimaan ja käyttämään työpanostaan uudistuksen läpiviemiseksi niin kuin lakiehdotuksen vaikutuksissa on todettu. Koska uusien toimintatapojen ja järjestelmien käyttöönotto vie aikaa ja uudistuksen työajalliset hyödyt tulevat vasta viiveellä asioiden juurruttua täysimääräisesti käytäntöön, ei ole perusteltua kohdistaa valtionosuusleikkausta uudistusta välittömästi seuraaviin vuosiin. Lakiehdotuksen vaikutusarvio kustannusvaikutusten muutoksesta valtakunnallisesti voi pitää optimistisena edellä ja myöhemmin mainitut seikat sekä kuntakentän erilaisuus huomioiden.

Ehdotetun lainsäädännön vaikutukset Rauman kaupungin sisäiseen toimintaan

Ehdotettu automaattiseen talousraportoinnin siirtyminen vaatii merkittäviä uudistuksia niin Rauman kaupungin nykyiseen taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuteen, käytännön talousprosesseihin, työskentelytapoihin kuin kirjaustapoihin ja kustannuspaikkarakenteeseen. Kyse ei ole ainoastaan taloustietojen automatisoidusta raportoinnista eteenpäin vaan koko taloustiedon muodostumisen uudistumisesta. Tähän mennessä Rauman kaupunki on tehnyt ensin lakisääteiset tilinpäätöstietonsa, sitten laatinut vaadittavat tilastotiedot ja muut laskentatiedot eri viranomaisille vaativana erillislaskentana ja sisäisenä erillistiedonkeruuna sekä tehnyt vielä erikseen kustannuslaskentaa esimerkiksi laskien eri kustannustietoja ruoka- ja puhtauspalveluiden hinnoitteluksi ja sisäisten vuokrien hinnoitteluksi.

Nyt ehdotettu muutos käytännössä tarkoittaa, että näitä kaikkia tehtäisiin kirjanpidon laadinnan prosessin yhteydessä sivutuotoksina ja yhdistettäisiin samalla eri tietolähteiden tietoja. Aikaisempien käytettävissä olevien tietojen perusteella siitä, mitä tulevista raportoitavista tietosisällöistä tiedetään, tämä vaatii luopumisen vanhoista käytännöistä ja uudistamista niin kustannuspaikoissa, laskentatunnisteissa, kirjanpitokirjaustavoissa sekä käytännön talouden perusprosesseissa, jotta kaikki tarvittava tieto voitaisiin tuottaa saman prosessin tuotoksina tai sivutuotoksina. Lisäksi on todettu, että kaupungin nykyinen talouden tietojärjestelmä ei sellaisenaan kaikilta osin sovellu tämäntyyppiseen uudenlaiseen tietojen laadintaan. Ei ole tarkoituksenmukaista yrittää saada vanhaa, yli vuosikymmenen käytössä ollutta tietojärjestelmää soveltumaan uusiin vaatimukseen vaan hyödyntää markkinoilla olevia eri palveluntuottajien tarjoamia kokonaisjärjestelmiä, joissa on jo huomioitu tämä vaadittu kehitystyö järjestelmän teknisissä vaatimuksissa. Investointikustannuksen suuruus järjestelmä uudistamisessa on saatujen alustavien tarjousten perusteella useita satoja tuhansia euroja ja tähän päälle tulee vielä merkittävä määrä henkilöstön työajankäytön kustannuksia.

Uudistuksen aikataulu, vuodet 2020 - 2021, on kunnianhimoinen. Vuoden 2020 aikana tämä edellyttää Raumalla aktiivista prosessien läpikäyntiä ja uudistamista, talouden perustan (kuten kustannuspaikkojen ja laskentatunnisteiden) osittaista uudelleenrakentamista sekä uuden tietojärjestelmäkokonaisuuden käyttöönottoa ja järjestelmän ominaisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä sekä poisoppimista vanhoista käytänteistä. Tämä vaatii aktiivista poikkihallinnollista

yhteistyötä eri toimialojen välillä ja laajaa kouluttautumista uusiin käytänteisiin ja järjestelmiin. Huolellisella valmistautumisella sekä alun merkittävän työpanoksen jälkeen on todennäköistä, että tämä uudistus parhaimmillaan pitkällä aikavälillä vähentää jaksottaista, merkittävää työpainetta ja osin päällekkäistä työtä ja vähentäne osin tarvetta kevään lisä- ja ylitöille. Onnistuessaan uudistus uudelleen kohdentaa työpanosta esimerkiksi asiantuntijamaisempiin kokonaisuuksiin ja mahdollistane erilaiset työjärjestelyt henkilöstömuutoksien tapahtuessa esimerkiksi eläköitymisen yhteydessä. Uudistus mahdollistaa myös koko kuntakentän tietojen käytön vapaammin organisaation toiminnan, tehokkuuden, taloudellisuuden ja osin vaikuttavuuden arvioinnissa osana tiedolla johtamisen kokonaisuutta tulevaisuudessa.

Lehtosola Anne
Rauman kaupunki - Rauman kaupunginhallitus